

Działalność Międzynarodowej Organizacji do spraw Uchodźców (International Refugee Organization) w powojennej Europie: Przykład akcji opiekuńczej wobec dipisów i uchodźców polskich w latach 1947–1951

Opis projektu (UMO-2015/19/D/HS3/02361)

1. Cel prowadzonych badań/hipoteza badawcza

Celem projektu jest opracowanie zagadnienia działalności Międzynarodowej Organizacji do spraw Uchodźców (IRO) w Europie w okresie jej aktywności, tj. w latach 1947–1951, na przykładzie dipisów („osób przemieszczonych”) i uchodźców polskich. Obywatele polscy stanowili najliczniejszą pośród wszystkich grup narodowych uprawnionych do korzystania z opieki Organizacji. Nowa perspektywa badawcza – skupienie się na wielowymiarowej pomocy świadczonej różnym kategoriom dipisów i uchodźców polskich w powojennej Europie oraz na jej rezultatach – będzie się odróżniać od perspektywy dominującej w dotychczasowych monografiach IRO, w których głównym przedmiotem analizy jest struktura wewnętrzna Organizacji i ewolucja jej celów, zaś problematyka Polaków korzystających z pomocy IRO jest zaledwie wzmiankowana. Ponadto celem projektu jest analiza porównawcza działalności IRO, na przykładzie akcji opiekuńczej wobec dipisów i uchodźców polskich, w kontekście wcześniejszych prób rozwiązywania problemu uchodźców i dipisów w Europie na szczeblu międzynarodowym (Liga Narodów, Międzyrządowy Komitet do spraw Uchodźców, a przede wszystkim UNRRA) oraz analiza wpływu działalności IRO na przyjęte rozwiązania w zakresie pomocy uchodźcom w Europie po likwidacji Organizacji (Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców i rozwiązania lokalne, np. urząd do spraw uchodźców – OFPRA we Francji).

2. Zastosowana metoda badawcza/metodyka

Zastosowaną metodą badawczą będzie krytyczna analiza źródeł historycznych, przede wszystkim materiałów archiwalnych i prasowych. Najważniejszym zespołem archiwalnym, który zostanie poddany gruntownej kwerendzie będzie archiwum IRO przechowywane w *Archives Nationales* w Pierrefitte-sur-Seine pod Paryżem. Ponadto analizą i interpretacją źródłową objęte zostaną materiały wytworzone przez administracje poszczególnych państw, w których przebywali polscy dipisi i uchodźcy objęci opieką IRO. Wreszcie zbadane zostaną materiały przechowywane w archiwach polskich, tak krajowych, jak zagranicznych. Autor zamierza również zebrać relacje ustne żyjących byłych podopiecznych IRO. Zebrane dane zostaną poddane analizie statystycznej i demograficznej w wybranych aspektach.

3. Wpływ spodziewanych rezultatów na rozwój nauki, cywilizacji i społeczeństwa

Zakładane rezultaty będą stanowić istotny wkład w nową wiedzę na temat historii uchodźców i dipisów w powojennej Europie, a także w zakresie historii działań podejmowanych przez społeczność międzynarodową dla rozwiązania problemu uchodźców. Jednocześnie, wyniki badań walnie poszerzą wiedzę w zakresie dziejów Polaków za granicą w badanym okresie. Niezmiernie ważna z punktu widzenia zrozumienia historii Polaków za granicą po drugiej wojnie światowej problematyka działalności IRO dotąd poruszana była w historiografii jedynie incydentalnie w artykułach dotyczących powojennych losów dipisów i uchodźców polskich w wybranych krajach

(m.in. artykuł autora projektu w „Dziejach Najnowszych” 2014, nr 2 na temat stosunku Francji do dipisów i uchodźców polskich w tym kraju) i nigdy zagadnienie działalności IRO nie stanowiło zasadniczego tematu tych tekstów.

Głównym rezultatem projektu będzie publikacja zwarta (monografia) na temat działalności Międzynarodowej Organizacji do spraw Uchodźców w Europie w latach 1947–1951 na przykładzie akcji opiekuńczej wobec dipisów i uchodźców polskich. Monografia będzie zawierać całościowe ujęcie zagadnienia, zgodnie z przedstawionymi celami badawczymi. Ponadto autor przygotowuje wydawnictwo pokonferencyjne zawierające materiały z warsztatów / konferencji z udziałem uznanych badaczy z Polski i z zagranicy, na temat opieki nad uchodźcami i dipisami w Europie w pierwszych latach po zakończeniu drugiej wojny światowej. W tej publikacji znajdzie się również tekst autora projektu. Wreszcie, w trakcie realizacji projektu autor opublikuje przynajmniej dwa artykuły w recenzowanych czasopismach naukowych, przedstawiające wybrane aspekty rezultatów badań w ramach projektu.

Kierownik projektu

Kierownik i Główny wykonawca: dr Paweł Sękowski, Instytut Historii UJ